

MENEMEN R TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU TAKİP ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/38

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.08.2022 tarihli ve 2022/529 sayılı Kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
1. GİRİŞ	5
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER	6
2.2. KURUM PERSONELİ	7
2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER	9
3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	10
3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR	10
3.2. YÖNETİM VE PERSONEL	12
3.2.1. Yönetim	12
3.2.1. Personel	14
3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN FAYDALANMA	15
3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER	16
3.5. BESLENME VE SAĞLIK	18
3.5.1. Beslenme	18
3.5.2. Revir	19
3.5.3. Psiko-Sosyal Servis	21
3.5.4. Covid-19 Önlemleri	22
4. GEÇMİŞ TAVSİYELERİN UYGULANMASI	23
4.1. Ceza İnfaz Kurumu İdaresine Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması	23
4.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması	25
4.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması	27
4.4. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması	27
4.5. Tavsiyelerin Uygulanmasına İlişkin Tablo ve Grafik	28

5. TAVSİYELER	32
<i>5.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler</i>	32
<i>5.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler</i>	34
<i>5.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler</i>	35
<i>5.4. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler</i>	36

KISALTMALAR

Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
Covid-19	: Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	: Avrupa İşkencenin Önlemesi Komitesi
EKG	: Elektrokardiyografi
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
Para.	: Paragraf
PCR	: Polymerase Chain Reaction/ Polimeraz Zincir Reaksiyonu (Covid-19 Testi)
SEGBİS	: Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
m²	: Metrekare

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanun’la, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol’ü (Optional Protocol to the Convention against Torture-OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’in amacı: *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹
3. 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun’un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirme TİHEK’in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 8’inci maddesi uyarınca; *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki*

¹ OPCAT, m.1.

hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”

6. Yukarıda anılan çerçevede, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 28.09.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret Heyetine, İzmir Valiliği tarafından görevlendirilen ... ve Psikolog ... eşlik etmiştir. Ziyaret, Covid-19 pandemisi nedeniyle “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek günübirlik olarak gerçekleştirilmiştir.
7. Ziyarete, Kurum İdaresi ve İzmir Cumhuriyet Savcısı ... ile yapılan ilk görüşme ile başlanmıştır. Daha sonra farklı mahpus gruplarından Heyet tarafından belirlenen kişiler ile Covid-19 pandemisi nedeniyle koğuşlara girilmeksizin şeffaf bir panel ile temasın önlendiği avukat görüş odalarında görüşülmüştür. Görüşmelere infaz koruma memurları ile diğer idari personel refakat etmemiştir. Görüşmeler sonrasında hâlihazırda hasta veya temaslı bir kişi bulunmayan bir karantina koğuşu, kantin, derslikler, yumuşak oda, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ziyaret edilen alanlarda ilgili personel ile görüşülmüş, akabinde mahpuslara ilişkin dosyalar incelenmiştir. Ziyaret, İdare ile yapılan son görüşmeyle sonuçlandırılmış; Kuruma ilişkin ilk gözlem ve tespitler paylaşılmıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 147 numaralı toplantısında alınan 2021/16 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık Makamının 23.09.2021 tarihli ve 4282 sayılı oluruna istinaden 28.09.2021 tarihinde Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna² gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu doğuştan ya da sonradan meydana gelen fiziksel veya ruhsal engelle sahip, hasta ve bakıma ihtiyaç duyan kadın, erkek ve çocuk mahpusların barındırıldığı, rehabilitasyon tipi bir ceza infaz kurumudur. Sağlık kurulu

² Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

raporu sebebi ile ceza infaz kurumunda barındırılmayan mahpuslar, R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktadır. Kurumda; mahpusların almış oldukları cezaların infazı gerçekleştirilmekle birlikte gerekli bakım ve tedavileri de yapılmaktadır.

10. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; Açık Ceza İnfaz Kurumu, T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile birlikte Menemen Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü alanında yer almaktadır.
11. Kurum, 2015 yılı Aralık ayında faaliyete başlamıştır. 2016 yılı Haziran ayında R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü birleştirilmiştir³.
12. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; Menemen Ceza İnfaz Kurumları Kampüsüne ait toplam 187.600 metrekare (m²) saha içerisinde, 9793 m² açık alan üzerine 6110 m²lik alanda inşa edilmiştir.
13. Kurumda; 46,9 m²'lik 1 adet 10 kişilik, 27,6 m²'lik 46 adet 3 kişilik, 13,1 m²'lik 12 adet tek kişilik koğuş bulunmaktadır. Toplam yatak sayısı 160'tır.
14. Kurumda 6 blok içerisinde, mahpus koğuşları, 6 adet havalandırma alanı, 3 adet avukat görüş odası, 1 adet SEGBİS odası, 8 adet kapalı görüş yeri, 1 adet açık görüş yeri, telefonla görüşme alanları bulunmaktadır. Ayrıca Kurumda 1 adet engelli erişimine uygun konferans salonu, Belediyenin desteğiyle havalandırma alanlarından birine yapılan engelli kondisyon alanı, kütüphane, faaliyet odaları ve çim saha bulunmaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

15. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda çalışan personelin görev dağılımları aşağıdaki gibidir:

Görevi	Personel Sayısı
Kurum Müdürü	1
İkinci Müdür	2
İdare Memuru	1
Psikolog	1
Diş Hekimi	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	2
İnfaz ve Koruma Memuru	60
Sağlık Memuru	4
Kâtip	1
Hizmetli	3

³ Kurumun açık kısmında ise hasta, bakıma muhtaç hükümlülerin yanı sıra savcılık emri ile gelen ve sağlık hizmeti ihtiyacı bulunmayan hükümlüler de bulunmaktadır.

Pratisyen Hekim (sürekli işçi kadrosunda ⁴)	2
Sağlık Personeli (sürekli işçi kadrosunda)	3
Hasta Bakıcı (sürekli işçi kadrosunda)	15 ⁵
TOPLAM	96

16. Menemen Açık Ceza İnfaz Kurumunda çalışan personelin görev dağılımları ise aşağıdaki gibidir⁶:

Görevi	Personel Sayısı
Sayman	1
Psikolog	2
Sosyal Çalışmacı	1
Öğretmen	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	4
İnfaz ve Koruma Memuru	77 (ziyaret tarihinde 6 kişi geçici görevde, 2 kişi ücretsiz izinde, 1 kişi askerde olmak üzere)
Bilgisayar İşletmeni	2
Kâtip	5 (ziyaret tarihinde 2 kişi doğum izninde olmak üzere)
Sağlık Memuru	1
Bilgisayar Teknisyeni	2
Elektrik Teknisyeni	3
Motor Teknisyeni	1
Sıhhi Tesisat Teknisyeni	2
Kaloriferci	1
Aşçı	2
Şoför	28 (ziyaret tarihinde 2 kişi geçici görevde olmak üzere)
Hizmetli	1

⁴ 30.06.1989 tarih ve 20211 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin Geçici 23’üncü maddesinde sürekli işçi kadrolarında istihdam edilmek üzere yazılı olarak başvurabilecek olanlar sayılmış olup ilgili personel bu kapsamda sürekli işçi kadrosunda görev yapmaktadır.

⁵ Menemen Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumunda hasta bakıcı sayısı, 2019 yılında gerçekleştirilen ziyaretten sonra hasta bakıcılardan birinin vefat etmesi, birinin de emekli olması nedeniyle toplamda 16’ya düşmüştür.

⁶ Açık Ceza İnfaz Kurumunun personel sayısına ilişkin bilgiler, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun pek çok hizmeti Açık Ceza İnfaz Kurumu vasıtasıyla yürütüldüğünden belirtilmiştir. Kurumun yemeklerinin hazırlandığı mutfak, gıda deposu, genel çamaşırhane, ısı merkezi, su depoları ve terzi açık kısımda bulunmaktadır.

Hasta Bakıcı (sürekli işçi kadrosunda)	1
Unlu Mamuller Ustası (sürekli işçi kadrosunda)	1
TOPLAM	136

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

17. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 79'u hükümlü ve 8'i tutuklu olmak üzere toplamda 87 mahpus bulunmaktadır. Covid-19 izninde olan 9 mahpus bulunduğundan, fiilen Kurumda tutulan mahpus sayısı 78'dir. Bu mahpuslardan 74'ü engellidir.
18. İdare tarafından; Kurumda bulunan mahpusların genellikle fiziksel engelli olduğu, psikiyatrik hastalığı nedeniyle tutulan kişi bulunmadığı ifade edilmiştir. 30'a yakın mahpus ise yatalak hastadır.
19. Kurumda tutulmakta olan mahpuslardan 3'ü kadındır. Ayrıca Covid-19 izninde olan 1 kadın mahpus bulunmaktadır. Annesi yanında kalan çocuk bulunmamaktadır.
20. Kurumda 4 yabancı uyruklu mahpus bulunmaktadır.
21. Ziyaret tarihinde; Arapça konuşan yabancı mahpuslarla Kurum vaizi vasıtasıyla iletişime geçildiği, Türkçe bilmeyen ancak Kürtçe bilen mahpuslarla Kurumda Kürtçe bilen personel aracılığıyla iletişime geçildiği, Ukrayna uyruklu mahpusun ise Türkçe bildiği belirtilmiştir.
22. Kurumda yabancı mahpus bulunması halinde, mahpusun talebi üzerine vatandaşı olduğu ülkenin konsolosluğu ile iletişime geçilip, tercümanla ve konsolosluk yetkilileri ile görüşürüldüğü belirtilmiştir.
23. Ziyaret tarihinde çocuk mahpus bulunmamaktadır.
24. İdare ve Gözlem Kurulu tarafından tek kişilik odada kalmasına karar verilen mahpus bulunmamaktadır.
25. İdare tarafından; Kurumda tutulan mahpuslardan ikisinin işitme engelli olduğu bilgisi alınmıştır.
26. İdare tarafından verilen bilgilere göre; Kuruma ilk ziyaret tarihi olan 18.04.2019 tarihi ile takip ziyaretinin yapıldığı 28.09.2021 tarihi arasında 233 mahpus hakkında tehir işlemi başlatılmış olup 87 mahpusun tehir işlemi gerçekleştirilmiş, 25 mahpus vefat etmiştir. Diğer 121 mahpus hakkında da başka kuruma nakil edilme veya tedaviyi

reddetme, tedavi olma vb. sebeplerle geldiği ceza infaz kurumuna geri gönderilme şeklinde işlem yapılmıştır.

27. Hasta, yaşlı ve engelli mahpusların tahliye durumlarında Kurum aracılığıyla ikamet adreslerine kadar ulaşım imkânı sağlandığı belirtilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

28. 150 kişilik kapasiteye sahip ve arttırılmış kapasitesi ile 160 kişi olan Kurumda fiilen barınan mahpus sayısı 87 olup kalabalıklaşma ve kalabalıklaşma sonucu ortaya çıkan sorunlarla karşılaşmamıştır.
29. Kurum binası ilk yapılış aşamasında, engelli ve hasta mahpusların ihtiyaçlarına uygun olarak yapılmamıştır. Bina, daha sonra kullanım amacına uygun hale getirilmeye çalışılmıştır.
30. 2019/17 sayılı raporda, koğuşların içlerinde bulunan tuvaletlerin kapısının yeterli genişlikte olmaması, tuvalet içinde tutamaç bulunmaması, lavabolarda bulunan aynaların ayağa kalkamayacak durumdaki mahpuslar bakımından yüksekte kalması gibi sebeplerle Kurumun erişilebilirlik şartlarını karşılamada yetersiz kaldığı tespiti yapılmış olup tuvaletlerin içerisine tutamaçların yerleştirilmeye başlanması gibi birtakım iyileştirmeler yapılmasına rağmen; barındırılan mahpusların neredeyse tamamı yaşlı, hasta ve engelli olduğundan binanın erişilebilirliğinin sağlanması için önlemler alınması yönündeki ihtiyacın devam ettiği gözlemlenmiştir⁷. İdare tarafından; binanın fiziki yapısının özellikle acil durumlarda sorun teşkil ettiği, yangın durumunda asansörün otomatik olarak kilitlendiği ve bu gibi acil durumlarda üst katta bulunan mahpusların çıkışlarının sağlanmasında büyük zorluklar yaşanabileceği, infaz ve koruma memurlarının tek tek mahpusları taşınması gerekeceği belirtilmiştir. İdaren, fiziki yapının rehabilitasyona uygun olmadığı, bu nedenle de ödüllü bir bakım merkezinin planının esas alınarak proje çizildiği ve Adalet Bakanlığına sunulduğu bilgisi alınmıştır.
31. Kurumun ısıtılması, kalorifer tesisatı aracılığıyla doğalgazla sağlanmaktadır.
32. Görüşme yapılan mahpusların büyük çoğunluğu, kış mevsiminde ısınma konusunda bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmiştir. Öte yandan bazı mahpuslar tarafından kış

⁷ Bkz. TİHEK, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti (Rapor No: 2019/ 17), para.41

aylarında Kurumun yeterince sıcak olmadığı, felçli/engelli, hasta ya da yaşlı oldukları için vücutlarını sıcak tutmaları gerektiği; elektrikli soba kullanımının da yasak olduğu belirtilmiştir. İdareden ısınma hususunda; Kurumun içerisinde yer aldığı kampüs ısınma sisteminin sıcak su dolaşım hattında borularda patlama meydana geldiği, teknik sorunun tespiti için hemen çalışmaların başlatıldığı, çalışmalarda kazı yapılarak kaçakların tespitinin yapıldığı ve akabinde teknik servisin sorunu çözdüğü şeklinde bilgi alınmış olup İdarenin arızanın giderilmesi için gerekli hassasiyeti gösterdiği anlaşılmıştır.

- 33.** Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından kendilerine yeterli sayıda battaniye verildiği ifade edilmiştir.
- 34.** Kurumda 24 saat sıcak su verilmektedir. Mahpuslar tarafından bu konuda bir şikâyet ifade edilmemiştir. İdare tarafından arıza olmadığı sürece sıcak suyun 24 saat mevcut olduğu belirtilmiştir.
- 35.** Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ve Heyet tarafından yapılan yerinde incelemelerde Kurumda genel olarak hijyen koşullarının iyi olduğu değerlendirilmiştir.
- 36.** İdare tarafından Kuruma her cuma haşere ilaçlaması yapıldığı, haftada bir gün nevresim ve çarşaf değişimi yapıldığı ve haftada bir gün de kirli çamaşırların toplanarak Kurum çamaşırhanesinde yıkatıldığı belirtilmiştir. Ayrıca İdare tarafından pandemiyle mücadele için gerekli hijyen önlemlerinin alındığı ifade edilmiştir⁸.
- 37.** Kendi banyosunu yapamayan engelli mahpusların banyosu hasta bakıcılar tarafından yaptırılmaktadır. Mahpuslar tarafından hasta bakıcı sayısının az olması sebebiyle kendilerine haftada bir banyo yaptırıldığı ve bu sayının yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Heyet tarafından da mahpusların haftada en az iki kez banyo veya duş yapabilme imkânının olması gerektiği, hasta bakıcı sayısının artırılması halinde bu imkânın sağlanabileceği değerlendirilmektedir⁹. Yapılan görüşmelerde engelli kişilere yönelik özel yıkama ünitesinin bulunmadığı, duşlarda banyo sandalyesi kullanıldığı anlaşılmıştır. İdare tarafından; yıkama üniteleri hakkında fiyat ve kalite araştırması

⁸ Ayrıca Bkz. 3.5.4. nolu başlık “Covid-19 Önlemleri”.

⁹ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına ek 2.Bölüm Hijyen başlığı madde 19.4.'e göre; “Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklimine uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır.”

yaptıkları ve araştırma sonucu Kurumda kullanılmaya uygun yıkama ünitesi seçeneklerini değerlendirilmek üzere Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne ilettikleri ve konu hakkında dönüş bekledikleri bilgisi verilmiştir. Konuya ilişkin olarak mahpuslar ve personelin yararı düşünülerek girişimlerde bulunulması konusunda İdarenin gayreti Heyet tarafından oldukça olumlu bulunmuştur.

3.2. YÖNETİM VE PERSONEL

3.2.1. Yönetim

- 38.** Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından; Kurum personelinin yaklaşımından ve davranışından genel olarak memnun oldukları, kendilerine fiziksel ve psikolojik müdahalede bulunulmadığı ifade edilmiştir.
- 39.** Psiko-sosyal servis ile yapılan görüşmelerde, hasta bakıcılarla ilgili kötü muameleye dair bir şikâyet almadıkları; ancak bazen verilen hizmetin zorluğundan kaynaklı gecikmeler sebebiyle şikâyetlerin bulunabildiği, mahpusların da genel olarak hasta bakıcıların muamelesinden memnun oldukları bilgisi alınmıştır.
- 40.** Mahpuslarla görüşmeleri genelde infaz koruma memurları ya da Kurum İkinci Müdürlerinin yaptığı; şikâyet, dilek ve temennilerin İkinci Müdürler vasıtası ile Kurum Müdürüne iletiildiği belirtilmiştir. Görüşmelerde mahpusların önemli bir kısmından; İdarenin müspet ve yapıcı yönetiminden memnun oldukları bilgisi alınmıştır.
- 41.** İdare tarafından; mahpusların dilekçelerinin sabah sayımlarında görevli personel tarafından toplandığı, görevli personelin dilekçeleri sorumlu başmemurluğa ilettiği, dilekçelerin sorumlu başmemur tarafından incelenerek birimlere havale edilmesi için nöbetçi müdüre ulaştırıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; mahpusların dilekçe ile hak arama özgürlüklerinin engellenmediği bilgisi alınmıştır. Görüşme yapılan bir kadın mahpus ise okuma yazma bilmediği için isteklerini dilekçe ile değil; sözlü olarak dile getirdiğini, talep ve isteklerinin dikkate alındığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan görme engelli bir mahpustan; engeli dolayısıyla dilekçe yazımında zorlandığı, taleplerini sözlü olarak iletmesi halinde ise dilekçe vermesinin talep edildiği, mahkeme kararlarını okuyamadığı ve ilgili personelin de bu konuda kendisine yardımcı olmaktan imtina ettiği şikâyeti alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmelerde, görme engelli mahpusların dilekçe ile ilgili işlemlerinin infaz ve koruma memurlarının yardımı ve desteğiyle yapılmaya çalışıldığı belirtilmiştir.

42. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde, mahpusların Kuruma girişlerinde; fiziki engellerinden dolayı yaşamsal faaliyetleri kolaylaştıracak tekerlekli sandalye, koltuk değneği ve protezlerin kontrolleri yapılarak el dedektörü ile detaylı aramaya maruz kalmadan üst aramalarının yapıldığı, arama konusunda ziyaret tarihine kadar bir şikâyette bulunanın da olmadığı belirtilmiştir.
43. Kurumda engelli mahpusların barındırılması sebebiyle, mahpusların koğuştta bulundurabileceği kıyafet sayısında bir kısıtlama uygulanmadığı ve ayrıca yalnızca Kurum içerisinde değil; Kurum dışında da, örneğin hastaneye sevk sırasında, sağlık durumlarına uygun kıyafetler giyebilmelerine olanak sağlandığı bilgisi verilmiştir.
44. İdare tarafından koğuştara dağılımın mahpusların uyumlarına göre yapıldığı, yardım butonuna basabilecek durumda olmayan yatalak mahpusların yanına yatalak olmayan bir mahpusun konulmasına çalışıldığı, oda değişikliği için mutlaka psikolog görüşü alındığı belirtilmiştir.
45. Kurumda mahpusların sayımı, saat 08.00 ve 20.00’da olmak üzere günde iki defa oda içerisinde görevli personel nezaretinde gerçekleştirilmektedir.
46. İdare tarafından; Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda son 1 yıl içerisinde hakkında idari veya adli işlem yürütülen veya sonuçlandırılmış olan personel bulunmadığı ve Kuruma son 1 yıl içinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuran bir mahpusun olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber ilgili mahpusun Kurum İdaresi ya da personeline yönelik bir iddiada bulunmadığı; engelli olduğu için ceza infaz kurumunda tutulmasının işkence ve kötü muamele niteliğinde olduğunu öne sürdüğü ve salıverilmesini talep ettiği, söz konusu dilekçenin yetkili makamlara iletiildiği bilgisi alınmıştır.
47. Kurumda bir adet yumuşak oda bulunmaktadır. Yumuşak odanın tabanında sert kauçuk malzeme, duvarlarda ise koyu renk keçe malzeme kullanılmıştır. Odada bir havalandırma penceresi bulunmaktadır. Yumuşak odanın depo olarak kullanıldığı yapılan yerinde incelemede görülmüştür. Yumuşak odanın sadece bir defa, bir mahpusun kendine zarar vermesini engellemek için kullanıldığı, ilgili mahpusun Kurumdan ayrıldığı için ziyaret tarihinde Kurumda bulunmadığı belirtilmiştir¹⁰.

¹⁰ TIHEK, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti (Rapor No: 2019/ 17), para.9.

48. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde, son 1 yıl içerisinde Kurumda; bazı etkinliklerden alıkoyma cezası verilen 4, ziyaretten men cezası verilen 16, hücre cezası verilen 15, kınama cezası verilen 11 kişi olduğu belirtilmiştir.
49. İdare ile yapılan görüşmelerde; Kurum Müdürü de dâhil olmak üzere İdarenin sorun çözümüne kapalı olmadığı, ziyaret sırasında da Heyetle işbirliği içinde olduğu gözlemlenmiştir.

3.2.1. Personel

50. İdare tarafından Kurumda görev yapan personele yönelik meslek içi eğitimler verildiği, yüz yüze gerçekleşen eğitimlerin önemli bir kısmının pandemi nedeniyle uzaktan eğitim yoluyla sürdürüldüğü belirtilmiştir. Beden dili ve diksiyon eğitimi, engelli mahpus ile çalışan personel eğitimi, pozitif psikoterapi temelli ilk yardım eğitimi gibi yüz yüze yapılan bazı eğitimlere pandemi sebebiyle ara verildiği bilgisi verilmiştir.
51. Personele hassas gruplara yaklaşım bakımından hasta ve yaşlı bakım eğitimi adı altında yerinde eğitim düzenlendiği, ayrıca personelin eğitim merkezlerinde hizmet içi eğitim aldığı ve almaya devam ettiği ifade edilmiştir. Eğitim merkezlerinde gerçekleştirilen aday memurluk eğitimlerinde personele insan hakları dersi de verildiği belirtilmiştir.
52. Sağlık servisi ile yapılan görüşmelerde, hasta bakıcılara Kurum doktoru tarafından işe başladıktan sonra hijyen eğitimi verildiği, infaz koruma memurları da dahil olmak üzere personele ilk yardım eğitimi verildiği, öfke kontrolü ve kriz yönetimi konusunda bir eğitim verilmediği belirtilmiştir.
53. Mahpuslar, İdare ve personel ile yapılan görüşmelerde; özellikle hasta bakıcıların yoğun iş yükü altında çalıştıkları, hasta bakıcıların mahpusların günlük ihtiyaç ve aktivitelerinin yerine getirilmesini sağladığı, bu kapsamda mahpusların kişisel ihtiyaçlarının (tırnak kesimi, banyo, tıraş vs. tüm öz bakım) giderilmesinden sorumlu olduğu, mahpuslarla birlikte hastaneye refakatçi olarak da gittiği, asli görevlerinin yanı sıra Kurumun temizliğinin sağlanmasından da sorumlu tutulduğu, hizmetin görülmesinde özverili gayrete rağmen yeterli personel olmaması sebebiyle mahpusların bazı ihtiyaçlarının giderilmesi ve bakım ihtiyaçlarının karşılanmasında gecikmeler yaşanabildiği, Kurumda hem erkek hem de kadın hasta bakıcı ihtiyacı olduğu¹¹

¹¹ Hasta bakıcılardan 14'ü erkek, 2'si ise kadındır.

belirtilmiştir. İdare tarafından; hasta bakıcıların iş yükünü azaltması ve mahpusların bakım hizmetlerinin iyileştirilmesine katkı sunması için 5 temizlik görevlisi alımının tamamlandığı bilgisi verilmiştir.

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN FAYDALANMA

- 54.** Koğuşların kendilerine ait bir havalandırma sisteminin bulunmadığı, ortak havalandırma sistemi ile havalandırıldığı, havalandırmanın, yaz döneminde her gün 08:00-19:45, kış döneminde ise 08:30-18:00 saat aralığında uygulandığı, belirtilen saatlerde, herhangi bir kısıtlama olmaksızın mahpusların talep ettikleri nispette havalandırmadan faydalanabildikleri, yine ihtiyaç halinde, memurların kullanmakta olduğu havalandırma alanına da mahpusların çıkarılabildiği anlaşılmıştır.
- 55.** Kuruma ait çim saha, mahpuslar engelli, yaşlı veya hasta olduğundan, sadece havalandırma alanı olarak kullanılmaktadır. İdare tarafından ziyaret tarihini takip eden haftalarda çim sahada havalandırmaya çıkılması için, mahpuslardan C ve F blokta kalanların 06.10.2021, 20.10.2021 tarihlerinde 1'er saat; B ve E blokta kalanların ilk grubunun 13.10.2021, 27.10.2021 tarihlerinde 1'er saat, B ve E blokta kalanların ikinci grubunun 14.10.2021, 28.10.2021 tarihlerinde 1'er saat olmak üzere planlama yapıldığı bilgisi alınmıştır.
- 56.** Açık görüş alanında ihtiyacı karşılayabilecek kadar masa ve sandalye bulunduğu gözlenmiştir.
- 57.** Türkiye genelinde tüm Ceza İnfaz Kurumlarında 14 Mart 2020 itibarıyla açık görüşler, Covid-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle 1 Aralık 2021 tarihine kadar durdurulmuştur. Bu sebeple, ziyaret tarihinde ve Kurumda 2020 yılı Mart ayından itibaren açık görüş yapılmamaktadır¹².
- 58.** Kurumda kapalı görüşün ayda iki defa 1,5 saatten toplam 3 saat yapılmakta olduğu, kapalı görüş yerlerinde bulunan kabinlerin ses geçirmez camlarla ayrıldığı, kapalı görüşte mahpus ve yakınının ahize ile iletişim sağladığı görülmüş, mahpuslarla yapılan

¹² 29.11.2021 tarihinde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün resmi websitesinde Genel Müdürlük tarafından; Covid-19 pandemisi sürecinde, Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiye kararları doğrultusunda Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik uyarınca yaptırılan açık ve kapalı görüşlerin belirlenen kurallar çerçevesinde 2 yakını ve çocukları ile 1 defa açık görüş, 2 defa kapalı görüş şeklinde yaptırılması, açık görüş hakkını kullanamayan ya da kullanmak istemeyen hükümlü ve tutuklulara 3 defa kapalı görüş yaptırılması kararı alındığına ilişkin duyuru yapılmıştır. Bu karar uyarınca 01.12.2021 tarihinden itibaren açık görüşler yaptırılmaya başlanılmıştır.

görüşmelerde genel olarak kapalı görüş haklarının kullanımında sorun yaşanmadığı bilgisi alınmıştır.

- 59.** Covid-19 önlemleri kapsamında Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 29/12/2020 tarihli ve 57551099-207.01-E.7995/145172 sayılı yazısı ve Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun 28/12/2020 tarihli tavsiye kararları doğrultusunda 2021 yılı Ocak ayı (16-31 Ocak) kapalı ve açık ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların en fazla 2 kişi ile kapalı olarak görüşme yapabileceği bilgisi alınmıştır.
- 60.** Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; telefonla görüşlerin haftada iki defa 10’ar dakika süreyle toplam 20 dakika şeklinde yapılmakta olduğu ve bu konuda sorunla karşılaşılmadığı anlaşılmıştır.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER

- 61.** İdarece, genel olarak sosyal faaliyetlerin TİHEK’in Kuruma 2019 yılında yapılan ziyaretinden sonra arttırıldığı, bu kapsamda bağlama, bilgisayar, boncuk-çiçek yapımı, bone-galoş dikimi, sulu boya, halk oyunları ve Kur’an kurslarının başlatıldığı; ayrıca grup çalışmaları, spor faaliyetleri, sinema gösterimi, konferanslar da gerçekleştirildiği ifade edilmiş olup yerinde yapılan incelemelerde sosyal faaliyetler için atölyeler oluşturulduğu görülmüştür. Ancak Covid-19 pandemisi ile birlikte tedbiren sohbet faaliyetlerinin ve diğer sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin durdurulduğu bilgisi alınmıştır.
- 62.** Ziyaret sırasında, bilgisayarların bilgisayar odasından konferans salonuna taşındığı görülmüş ve bilgisayarların kullanılmadığı, bilgisayarların bulunduğu alanda nöbetçi memurun beklediği belirtilmiştir.
- 63.** Kurumda, eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılan mahpuslar mevcuttur. Mahpuslardan açık öğretim ortaokulunda 6, açık öğretim lisesinde ise 3 kişi öğrenim görmektedir. Üniversitelerin açık ve uzaktan eğitimlerinden ise yararlanan 5 kişi bulunmaktadır.
- 64.** Kurumda kütüphane bulunmaktadır. Genel konular, felsefe-psikoloji, din, sosyal bilimler, dil, temel bilimler, teknoloji, güzel sanatlar ve eğlence, Dünya ve Türk edebiyatı, tarih/ coğrafya alanlarında olmak üzere toplamda 809 tane kitap vardır. Mahpusların dilekçe ile yazılı olarak kitap talep ettiği, dilekçede talep edilen kitapların Kurum kütüphanesinde ve Menemen İlçe Kütüphanesinde bulunması halinde verildiği, son 1 yıl içinde kütüphaneden yararlanan mahpus sayısının 47 olduğu belirtilmiştir.

- Kitaplardan yararlanma konusunda görme engelli mahpuslar için erişilebilir yayınlar (Braille alfabesiyle hazırlanan materyaller ve sesli kitap) olmaması dışında mahpuslardan herhangi bir şikâyet dile getirilmemiştir.
- 65.** Kurumda merkezi yayın sistemi bulunmaktadır. Televizyonların veya kanalların bozulması ile tamir sürelerinin birkaç gün uzaması hususu bazı mahpuslarca şikâyet konusu edilmiş olsa da yedek parça temini, televizyonun teknik servise gönderilmesi lüzumu, İdarenin bu hususta gerekli hassasiyeti göstermesi karşısında bu şikâyetlerin makul olmadığı değerlendirilmiştir.
- 66.** Yapılan görüşmeler sırasında mahpusların birçoğu spor kanalı yayınlarının da temin edilmesini talep etmiştir. İdare tarafından, mahpusların bu talebine ilişkin olarak girişimlerde bulunulduğu ancak spor kanallarının mali olarak külfetli olduğu gerekçesi ile henüz bu talebin karşılanamadığı ifade edilmiştir.
- 67.** Havalandırma alanlarından birine yapılan engelli kondisyon alanı pandemi nedeniyle hiç kullanılmamıştır. Ancak aşılama tamamlandıktan sonra, kontrollü olarak (sırayla ve her kullanımdan sonra dezenfekte işlemleri ile), fizik tedavi uzmanı tarafından “spor yapabilir” raporu verilen mahpuslara alanın kullanılmasının planlandığı ifade edilmiştir.
- 68.** Kurumda işyurdu bulunduğu, işyurduna bağlı 10 tane atölye olduğu, bunların; kantin, kafeterya, çay ocağı, fırıncılık ve unlu mamuller, fotokopi, fotoğraf atölyesi, terzi atölyesi, ayakkabı boya tamirat lostra atölyesi, mobilya atölyesi, temizlik hizmet işi, oto yıkama atölyesi, inşaat ve onarım işleri atölyesi, demir ürünleri atölyesi olduğu görülmüş, ziyaret tarihinde 10 mahpusun Menemen Açık Ceza İnfaz Kurumunun işyurdunda çalıştırıldığı bilgisi alınmıştır.
- 69.** İdareden; mahpusların sağlık muayeneleri yapıldıktan sonra işe başladığı, işe girişte iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgilendirildikleri, kişisel koruyucu ekipmanların (maske, eldiven, kolluk, koruyucu gözlük) Kurum tarafından temin edildiği, mahpusların her birine yeterli iş kıyafeti verildiği ve bu kıyafetlerin Kurum çamaşırhanesinde düzenli olarak yıkanmasının sağlandığı, mahpuslara çalışma ortamlarında kendilerine ait soyunma odası, dolap ile lavabo ve duş imkânları sağlandığı, işyurdunda çalışan her hükümlü için iş kazası ve sağlık sigortası yapıldığı, mahpuslara çalıştıkları günlerin puantajlarının düzenlenip bu puantaj neticesinde işyurtlarının belirlediği gündelik ücret üzerinden maaş ve kar payı verildiği bilgisi alınmıştır.

3.5. BESLENME VE SAĞLIK

3.5.1. Beslenme

- 70.** Kurum yemeklerinin açık ceza infaz kurumu kısmında bulunan mutfakta hazırlandığı, üç öğünlük yemek iâşe bedelinin ziyaret tarihi itibariyle 11.50 TL olduğu, Kurum personeli ve mahpusların aynı yemeklerden yediği anlaşılmıştır.
- 71.** İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerden; yemeklerin İâşe Yönetmeliği'ne uygun olarak Kurumun genel mutfak kısmında günlük olarak yapıldığı, diyabetik diyet ve özel diyet uygulanan mahpuslara diyetlerine uygun menü hazırlandığı anlaşılmıştır. Yapılan görüşmelerde mahpusların; yemeklerin lezzetinden, kalitesinden ve çeşitliliğinden memnun olmadığı, yemekte hep bakliyat (pirinç, bulgur, fasulye vb.) çıktığı, listede etli yemek yer alsa bile yemeğe yeterli miktarda et konulmadığı, sürekli aynı yemeklerin çıktığı şikâyeti alınmıştır. Kurum İdaresi tarafından günlük iâşe bedelinin miktarı sebebiyle yemek listelerinin imkânlar dâhilinde belirlendiği beyan edilmiştir. Yemek listesi incelenmiş olup; listede etli yemeklerin yer aldığı, bununla birlikte yemek listesinin bakliyat ağırlıklı olduğu görülmüştür. Heyetin ziyaret günü yemekhanede yaptığı incelemede; öğle yemeğinde verilen etli yemeğin yeterli miktarda et içermediği, yemeğin kalitesinin ve lezzetinin de iyileştirilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.
- 72.** Mahpusların çoğunluğundan, kantinde ürün çeşitliliğinin yetersiz olduğu, özellikle kuru kayısı, ceviz, zeytin gibi bazı ürünlerin hiç bulunmadığı, tatlı, peçete, havlu, kalem gibi bazı ürünlerin uzun süre temin edilemediği temel gıda maddelerine dahi zaman zaman ulaşamadığı şikâyeti alınmıştır. Heyetimizce İdare ile yapılan görüşmede, bu durumun idarenin kusurundan değil, konsinye sistemi ve mahpus sayısının az olması sebebiyle Adalet Bakanlığı ile anlaşması bulunan firmanın dağıtımına kısa aralıklarla gelmek istememesinden kaynaklandığı bilgisi alınmıştır.
- 73.** Mahpuslardan kantin fiyatlarının yüksek olduğu şikâyeti alınmış olsa da İdare tarafından sunulan fiyat listesi Heyetimizce tetkik edilmiş olup ürün fiyatlarının piyasa rayicine göre daha uygun olduğu görülmüştür.
- 74.** Mahpusların içme suyunun kantin aracılığıyla sağlandığı, yeterli maddi imkânı bulunmayan mahpuslar için ise çeşme suyu ihtiyacının şebeke suyunun su arıtma cihazıyla arıtılması suretiyle karşılandığı gözlenmiştir.

3.5.2. Revir

75. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; engelli, yaşlı ve bakıma ihtiyaç duyan mahpusların barındırıldığı bir kurum olması nedeniyle sağlık ve bakım hizmetleri Kurumda ağırlıklı bir yere sahiptir.
76. Sağlık hizmetleri, Kurum tabipliği tarafından, 24 saat kesintisiz olarak yürütülmektedir. Kurum tabipliğinde 2 pratisyen hekim, 1 diş hekimi ile 8 sağlık memuru görev yapmaktadır. Ayrıca Sağlık Bakanlığı tarafından görevlendirilme yoluyla Kuruma haftada bir psikiyatri uzmanının, 15 günde bir fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanının ve haftada 2 gün bir fizyoterapistin gelerek hizmet verdiği bilgisi alınmıştır.
77. Bazı mahpuslardan engellilik durumları sebebiyle düzenli olarak fizik tedavi almaları gerektiği ancak ziyaret tarihi itibarıyla fizyoterapistin Kuruma haftada 2 gün gelmesi sebebiyle kısa süreler için görüşme sağlayabildikleri ancak tedavi için bunun yeterli olmadığı şikâyeti alınmıştır. İdare tarafından Kuruma bir fizyoterapist atamasının yeni yapıldığı ve kısa zamanda göreve başlayacağı bilgisi verilmiştir.
78. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde; sağlık servisi olarak koruyucu, tedavi edici, rehabilite edici sağlık hizmetlerinin sunulduğu, nakil yoluyla gelen mahpuslara ilk giriş muayenesi yapıldığı, ilk giriş muayenesinde saptanan hastalıklara ve kullandıkları ilaçlara göre ilaçların düzenlendiği; ilaçların temin edilip mahpuslara günlük dozlar halinde sağlık personeli tarafından verildiği, Adli Tıp Kurumunun uygun görmesi durumunda fizik tedavi alması gereken mahpuslara Kurumda fizik tedavi rehabilitasyon programı uygulandığı, ilaç dağıtımı, enjeksiyon, pansuman, tansiyon, kan şekeri, ateş solunum ölçümleri ve EKG çekiminin Kurum sağlık personeli tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, Kurum hekimi tarafından düzenli olarak ziyaret ve muayene yapılarak ilaçların düzenlenebildiği ve reçetelenebildiği belirtilmiştir.
79. Kurum tabipliği tarafından ihtiyaç halinde ileri tetkik ve tedavi için mahpuslar hastanelere sevk edilmektedir. Ortez, protez, gözlük ya da herhangi bir uygun materyalin raporlanması durumunda ilgili materyaller İdare tarafından tedarik edilmektedir. Tüm sağlık işlemleri, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) sağlık dosyasına kayıt edilmiş, Heyetimizce mahpuslarla yapılan görüşmelerden doktora erişim hususunda bir sorun yaşanmadığı, mahpusların Kurumun sağlık hizmetlerinden memnun oldukları anlaşılmıştır.

- 80.** Acil durumlarda ilk yardım ve müdahalenin Kurum personeli tarafından yapıldığı, sonrasında derhal 112 acil servisi vasıtası ile hasta mahpusların hastaneye sevk edildiği bilgisi alınmıştır.
- 81.** Kurumda bulunan dış ünitesinde Kurum dış hekimi tarafından çekim, dolgu vb. işlemlerin yapıldığı, Heyetimizce mahpuslarla yapılan görüşmelerde mahpusların dış hekimine erişim hususunda bir sorun yaşanmadığı anlaşılmıştır.
- 82.** Covid-19 pandemisi ile mücadele kapsamında aşılama işlemlerinin mahpusların onayı ile yapıldığı ve takibinin sağlandığı, bu kapsamda ziyaret tarihinde Kurumda tutulmakta olan 78 mahpusun 76'sına iki doz Covid-19 aşısı yapıldığı, 37 mahpusun üçüncü dozlarının tamamlandığı, aşı olmayı reddeden tek bir mahpus olduğu, söz konusu mahpusun aldığı cezanın infazı gereği tek kişilik odada tutulduğu bilgisi alınmıştır.
- 83.** Kurumda diyaliz merkezi bulunmamaktadır. Bununla beraber İzmir Menemen Devlet Hastanesindeki diyaliz ünitesinin kullanımı devam etmektedir. Jandarmanın sayısının artırılması nedeniyle sevklerde bir sorun veya gecikme yaşanmadığı, ziyaret tarihinde hastaneye sevk edilmeyi bekleyen hasta bulunmadığı belirtilmiştir.
- 84.** Ziyaret tarihinde bulaşıcı hastalığı olan dört kişi olduğu (Hepatit C); ancak hastalıklarının aktif döneminde olmadığı, başka bir deyişle hastalıklarının kontrol altında olduğu, bu kişilerden birinin diyalize gittiği ve Menemen Devlet Hastanesinde ayrı bir makinede diyalizinin yapıldığı ifade edilmiştir.
- 85.** Bazı mahpuslarca daha önce kaldıkları Metris 2 Nolu R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kendilerine yapılan her türlü bakım, tanı ve tedavilerin kapılarında asılı duran sağlık izleme kartlarına yazıldığı ve bu sağlık izleme kartlarının sevkleri sırasında beraberlerinde gittiği, bu sayede hastanedeki doktorlara da her seferinde ayrıntılı açıklamalar yapmak zorunda kalmadıkları, bu uygulamanın engelli, hasta ve yaşlı mahpuslar açısından yararlı olduğu, bu Kurumda aynı uygulamanın olmadığı ifade edilmiştir. Muayene ve tedavi sonuçlarının sağlık izleme kartlarına işlenmesi mevzuatta da yerini bulduğundan ve hasta mahpuslar bakımından kolaylaştırıcı olacağından sağlık izleme kartlarının fiziki olarak oluşturulması ve tedavi süreçlerinde kullanılması uygulamasına geçilmesinin yararlı olacağı değerlendirilmiştir¹³.

¹³ Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, "Hükümlünün muayene ve tedavisi" kenar başlıklı, 78.madde birinci fıkrası: "Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya

3.5.3. Psiko-Sosyal Servis

86. İdare tarafından sunulan bilgi ve belgelerden, psiko-sosyal servisin mahpuslarla grup ve bireysel görüşme çalışmaları yaptığı, son 1 yıl içinde 138 erkek hükümlü ve 3 kadın hükümlü ile bireysel görüşmeler yapıldığı anlaşılmıştır.
87. Psiko-sosyal serviste görev yapan personelle yapılan görüşmede personel tarafından; Covid-19 pandemisinin patlak vermesi nedeniyle Nisan 2020'den Haziran 2020'ye kadar mahpuslarla birebir görüşmelerin gerçekleştirilmediği, görüşmelerin daha sonra pandemi önlemleri kapsamında avukatla görüşme odasında yapılmaya başlandığı, odaların pandemi nedeniyle gezilmediği, talep üzerine görüşme yapıldığı, görüşmelerin 40 dakika sürdüğü, uzun süredir görüşme talebi olmayan mahpuslarla psiko-sosyal servis personelinin kendiliğinden görüştüğü belirtilmiştir.
88. Psiko-sosyal serviste görev yapan personel tarafından, mahpusların yaşam motivasyonlarının çok yüksek olduğu, bununla beraber intihar riski için gerekli değerlendirmelerin yapıldığı belirtilmiştir.
89. Mahpuslarla yapılan görüşmelerden, dilekçe yazmaları halinde psikologlarla görüşebildikleri, bu hususta herhangi bir sorun yaşanmadığı anlaşılmıştır.
90. İdare tarafından; bir önceki ziyaret tarihinde ceza tehiri kabul edilen veya cezasının infazı tamamlanan bazı mahpusların gidecek yerinin olmaması veya ailesi tarafından kabul edilmemesi gibi durumların aktarıldığı ve bu durumun ziyaret tarihinde de devam ettiği belirtilmiştir¹⁴. Kurum İdaresi tarafından bu mahpusların Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB)'ye ait kurumlarda barındırılması için gerekli girişimlerin başlatıldığı ve ASHB'ye ait merkezlere yerleştirildiği belirtilmiştir. Bununla beraber Psiko-sosyal servis ile yapılan görüşmeden; cezası tehir edilen veya cezasının infazı tamamlanan kişilerin kendi durumlarına uygun bir Kuruma yerleştirilmesinin belirsiz bir sürede gerçekleştirildiği, diğer bir deyişle konuya ilişkin belirlenmiş bir usul olmaması nedeniyle işlemler tamamlanıncaya değin bu kişilerin Kurumda kalmaya devam etmesi gerektiği veya bu durumda olan kişilerin uygun yerlere yerleştirilmesi için inisiyatif alınarak özel bir çaba gösterilmesi gerektiği anlaşılmıştır.

olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır."

¹⁴ Bkz. TİHEK, Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 2019 Raporu, Rapor No: 2019/17, para. 36.

3.5.4. Covid-19 Önlemleri

91. Kurum binasında bazı odalar, karantina odası haline getirilmiştir. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerden; pandemi önlemleri kapsamında, hastaneye veya adli tıp kurumuna sevk ile Kurum dışına çıkarılan mahpusların sevk dönüşü Kurumda izole edilen odada 14 günlük karantinaya tabi tutulduğu, Kuruma dönüşlerde mahpuslara PCR testi yapıldığı, karantina süreci boyunca günlük öz bakım, iye, oda temizliği ve sağlık (ilaç, pansuman, enjeksiyon vb.) ihtiyaçlarının görevli personel tarafından önlemlere uygun olarak yerine getirildiği, 14 günlük süre sonunda PCR testinin negatif çıkması ile mahpusun kendi koğuşuna yerleştirildiği anlaşılmıştır.
92. Kurum personeli için de karantina uygulandığı, mahpuslar ile temas eden personelin izole sistemi ile çalıştığı, 10 gün evde izolasyonda kaldıktan sonra personele PCR testi yapıldığı, test sonucu negatif çıkan personelin 10 gün Kurumda izolasyon sistemi dahilinde görev yaptığı bilgisi alınmıştır.
93. Kurum personeli ve mahpuslara pandemi ile ilgili farkındalığın artırılması için eğitimler verildiği ve bilinçlendirmeye yarayan afişlerin herkesin ulaşılabilereği yerlere asıldığı gözlenmiş, hijyen önlemleri kapsamında, anti bakteriyel ıslak mendil dağıtıldığı, telefon görüşleri başlamadan ve bittikten sonra telefon ahizelerinin temizlendiği, kapalı görüş mahallerinin görüş başlamadan ve bittikten sonra dezenfekte edildiği ve mahpuslara maske dağıtıldığı bilgisi alınmıştır.
94. Pandemi etkisinin çok yoğun olduğu dönemlerde hastane sevklerinin sadece acil vakalar için gerçekleştirildiği, Kurum hekiminin bir yıldan uzun bir süre Kurumda kaldığı, acil bir durum karşısında hemen müdahalede bulunduğu, böylece hastaneye sevk edilmeyi gerektiren acil durumların en az seviyede tutulmaya çalışıldığı, bunda da başarılı olduğu bilgisi alınmıştır.
95. İdarece karantina koğuşlarında tutulan mahpusların diğer mahpuslarla temas ettirilmeden haftada iki defa telefonla görüşme hakkında faydalandırıldığı ifade edilmiştir.
96. Ziyaret sırasında yapılan incelemede karantina odalarının yeterli gün ışığı aldığı, yeterli büyüklükte olduğu, odalarda yatak, masa, buzdolabı ve televizyon bulunduğu, tuvalet ve duş bölümlerinin odaların içinde ayrıca bir oda/bölüm olarak bulunduğu, kapıda dilekçe kutusunun yer aldığı gözlemlenmiştir.

97. Karantinada tutulan bir mahpus ile yapılan görüşmede mahpustan, hastaneye sevk edilmesi nedeniyle hastane dönüşü karantina altına alındığı, kurumun sağlık hizmetlerinden düzenli olarak faydalanabildiği, odada bulunan televizyonun çalışır vaziyette olduğu, oda temizliğinin kendisi tarafından yapılabildiği, doktor izniyle spor yapabildiği, spor yapabilmesi için İdare tarafından kendisine gerekli ekipmanın sağlandığı, telefonla görüşme hakkından sorunsuz faydalandırıldığı, dilekçelerin düzenli toplandığı, ancak kurumun dilekçe hakkının dilekçelere numara verilmesi ve zimmet kaydının tutulması şeklinde yapılması taleplerinin karşılanmadığı bilgisi alınmıştır.
98. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından, engelli oldukları halde hastaneye sevk edilirken jandarma tarafından kendilerine rutin güvenlik prosedürlerinin uygulandığı ifade edilmiştir.

4. GEÇMİŞ TAVSİYELERİN UYGULANMASI

(2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Kararı ile Kabul Edilen 2019/17 sayılı Raporda Yer Verilen Tavsiyeler)

4.1. Ceza İnfaz Kurumu İdaresine Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması

Kurum personelinin işkencenin ve kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim, öfke kontrolü, kriz yönetimi vb. eğitimler alması tavsiyesine ilişkin olarak;

99. Personele çok çeşitli konularda eğitim verildiği görülmüştür. Bu kapsamda hasta ve yaşlı bakım eğitimine ve aday memurluk eğitiminde insan hakları dersine de yer verildiği anlaşılmıştır. Ancak; personele yönelik olarak işkence ve kötü muamelenin önlenmesine ilişkin eğitim düzenlenmediği, ayrıca öfke kontrol ve kriz yönetimi gibi konuların da eğitim kapsamında yer almadığı İdare tarafından iletilen bilgi ve belgelerden anlaşılmıştır. Dolayısıyla söz konusu tavsiyenin uygulanmadığı anlaşılmaktadır.

Mahpusların rehabilitasyonu ve kişinin suç ve suçluluk bilincinden uzaklaşması için kadın mahpusların da yer alabileceği sosyal faaliyetlerin artırılması tavsiyesine ilişkin olarak;

100. Söz konusu tavsiyeye uygun olarak 2019 yılında yapılan ziyaretten sonra sosyal faaliyetlerin artırıldığı, bu kapsamda bağlama, bilgisayar, boncuk-çiçek yapımı, bonegaloş dikimi, sulu boya, halk oyunları ve Kur'an kurslarının başlatıldığı; bu nedenle de

tavsiyenin gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Ancak faaliyetlere pandemi nedeniyle ara verilmek zorunda kalınmıştır.

Açlık grevinde olan mahpusların sağlık ve beslenmeleri ile ilgili tavsiyeye ilişkin olarak;

101. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarette Kurumda terör suçundan hükümlü bulunan ve açlık grevinde bulunan 3 kişi bulunmakta idi. Bu kapsamda, söz konusu mahpuslara ilişkin olarak; gerekli ihtiyaçlarının karşılanmaya devam edilmesi, sağlık kontrollerinin aksatılmaması, açlık grevini sonlandırmaları hususunda kendilerine tavsiyede bulunulması, bununla beraber B1 vitamini eksikliğinde Wernicke-Korsakoff Sendromu gibi hafıza üzerinde kalıcı hasarlar bırakan bir rahatsızlığın ortaya çıkması nedeniyle düzenli olarak vitamin takviyelerinin yapılması hususlarında bir tavsiyeye yer verilmiştir.

102. 2019 yılında yapılan ziyaret sonrasında ilgili tavsiyenin uygulandığı anlaşılmış olup söz konusu ziyaret sırasında açlık grevinde olan mahpuslar Kurumdan ayrılmıştır. Ziyaret tarihinde Kurumda açlık grevinde olan mahpus bulunmamaktadır.

Kurumda bulunan mahpuslardan diyaliz tedavisine ihtiyaç duyan hastalar için bir diyaliz ünitesinin oluşturulması tavsiyesine ilişkin olarak;

103. Ziyaret tarihinde Kurumda diyaliz ünitesi mevcut olmayıp tavsiye uygulanmamıştır. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarette, özellikle diyaliz ünitesinin bulunmaması nedeniyle hastaneye sevk sayısını arttırdığı, bu sevk yoğunluğunun hem mahpuslar hem de sayıca yetersiz olan personel açısından sıkıntı yarattığı tespit edilmiştir. Ancak ziyaret tarihinde Menemen Devlet Hastanesindeki diyaliz ünitesinin kullanıldığı ve hastaneye sevkleri sağlayan jandarma sayısındaki artışla beraber sorunun çözülmüş olduğu belirtilmiştir.

Kurum revirinin daima hazır bulundurulması, ilaçlar ve tıbbi cihazlarla ilgili tavsiyelere ilişkin olarak;

104. Ziyaretler sırasında revirde yerinde incelemelerde bulunulmuştur. Revirde 24 saat hizmet veren sağlık personeli bulundurulmaktadır. Söz konusu tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.

Tüm cezaevi çalışanlarının belirli aralıklarla ilk yardım, hijyen gibi konularda yıllık takvim çerçevesinde belirlenmiş eğitimleri almasına ilişkin tavsiyeye ilişkin olarak;

105. İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde yer alan eğitimler ile Kurum hekimi ve psiko-sosyal servis çalışanlarının ilgili başlıklarda belirtilen beyanlarından hareketle bu tavsiyenin tam olarak yerine getirildiği anlaşılmaktadır.

4.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması

Kurumda infaz koruma memuru ve hasta bakıcı personel sayılarının artırılması gerektiği tavsiyesine ilişkin olarak;

106. 2019/17 sayılı Raporda; Kurumda bulunan infaz ve koruma memuru ile hasta bakıcı sayısının yeterli olmadığı ve Kurumda bakıma ihtiyaç duyan mahpusların barındırılması nedeniyle bu durumun genel olarak hizmetlerin işleyişini aksattığı tespiti yapılarak personel sayısının artırılması tavsiye edilmiştir. Takip ziyaretinde; hasta bakıcı ile infaz ve koruma memuru sayısının hala yetersiz olduğu ve 2019 yılında yapılan ziyarete göre daha da azalmış olduğu, hem mahpusların hem personelin hem de İdarenin bu durumun hala en önemli sorun olduğunu belirttiği görülmüştür. Mahpusların hasta bakıcı için 1 saat beklemek zorunda kaldıkları, odalarının yeterince temiz olmadığı, haftada 1 banyo yaptırılmasının yeterli olmadığı, yeterince fizik tedavi göremedikleri yönündeki şikâyetlerinin de sebebinin hasta bakıcı, infaz ve koruma memuru, fizyoterapist gibi personel yetersizliğinden kaynaklandığı değerlendirilmiştir. Bu sebeplerle personel sayısının takip ziyareti tarihinde de yeterli olmadığı görülmüş olup bu tavsiyenin uygulanmadığı anlaşılmıştır.

Mahpus için “toplum güvenliği bakımından tehlike” kistasının ceza tehirine engel olabildiğinin ve bu durumun ağır hastalık halinde hak kayıplarına yol açabileceğinin değerlendirilmesi¹⁵ ve bu kapsamda mevzuat yönünden çalışmalar yapılması tavsiyesine ilişkin olarak;

107. Bu konuda mevzuat yönünden bir değişiklik olmadığı gibi, takip ziyareti görüşmelerinde konu yeniden dile getirilmiş olduğundan bu tavsiyenin uygulanmadığı anlaşılmıştır.

¹⁵ Hasta bir kimsenin özgürlüğünden mahrum bırakılması, kötü muamele yasağı bağlamında bir takım sorunlara yol açabilir. Keza Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne göre Sözleşme'de özgürlüğünden mahrum bırakılan ve hastalığı olan kişilerin durumlarına ilişkin özel bir hüküm bulunmasa da hasta olan bir kimsenin özgürlüğünden mahrum bırakılmasının, Sözleşme'nin 3 'üncü maddesi uyarınca sorunlara yol açabileceği göz ardı edilemez (AİHM, Mouisel v. Fransa, § 38).

Özellikle hasta ve engelli mahpuslara yönelik oluşturulan kurumda erişilebilirliğin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması tavsiyesine ilişkin olarak;

108. Erişilebilirlik, engelli bireylerin diğer bireylerle eşit koşullar altında toplum içinde yaşamaları, topluma tam ve etkin katılımlarının kolaylaştırılması, olanaklar çerçevesinde azami ölçüde bağımsız hareket edebilmelerinin sağlanması açısından önemli ilkelere birini oluşturmaktadır. Engelliler açısından erişilebilirliğin sağlanmaması diğer bireylerle eşit koşullarda hak ve hizmetlerden yararlanamamalarına sebep olacaktır¹⁶. Kurumun mimari olarak R tipi ceza infaz kurumuna uygun inşa edilmediği anlaşılmış olsa da R tipi ceza infaz kurumu olmaya elverişli bir bina tahsis edilene kadarki süreçte engelli mahpuslar için Kurumda yaşamın olabildiğince kolaylaştırılması gerekliliği ortadan kalkmamaktadır. Ayrıca Kurum asansörünün bozulması durumunda mahpusların havalandırmadan faydalanamadığı ve yangın, deprem gibi acil durumlarda mahpusların tahliyesinde zorluklar yaşanacağı belirtilmiştir. Bununla beraber İdare tarafından erişilebilirliğin sağlanması için konferans salonunun zemininin uygun şekilde yenilenmesi, engelli kondisyon alanı gibi bazı düzenlemeler yapıldığı ve engelli kişilere yönelik özel yıkama ünitesine yönelik araştırmalar yaparak ilgili bilgileri Bakanlığa ilettikleri; ayrıca Bakanlığa ödüllü bir bakım merkezi planının da sunulduğu belirtilmiştir. Ancak söz konusu plan ile özel yıkama üniteleri önerilerine ilişkin Bakanlık tarafından bir değerlendirme yapılmadığından tavsiye doğrultusunda işlemler yapıldığı ancak bir kısmının neticelenmediği anlaşılmaktadır.

Ceza infaz kurumlarına yönelik olarak kurumlarda görevli personele mesleki ve kişisel gelişim ihtiyaçları doğrultusunda verilen eğitimlerin her personel için uygulanması ve sıklığının ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmesi tavsiyesine ilişkin olarak;

109. Eğitime ilişkin bilgi ve belgeler incelendiğinde Bakanlık tarafından, Kurum personeline; mesleki ve kişisel gelişime yönelik çok sayıda eğitim verildiği görülmüş olup tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.

¹⁶ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 2020/182 sayılı Kararı, para.46

4.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması

Gidecek yeri olmayan ya da ailesi tarafından kabul edilmeyen mahpusların yerleştirilebileceği Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bir bakım kuruluşu bulunmaması nedeni ile bu kişilere yönelik bakım politikasının geliştirilip bu kapsamda gerekli önlemlerin alınması tavsiyesine ilişkin olarak;

- 110.** Kurumun 2019 yılında yapılan ziyaretine ilişkin raporun ilgili kurumlara gönderilmesi sonrası Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 18.11.2019 tarihli ve 41062479-804.01-E.2886982 sayılı yazısında “Tavsiye ilgili birimlerce değerlendirilmiş olup; bakıma muhtaç yaşlı, engelli, çocuk ve şiddete maruz kalan kadınlar haricindeki bakım veya barınma hizmetine ihtiyaç duyan kesimler için süreli ve destekleyici imkân sağlanmasına dair talepler ve hizmet sunumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile yerel yönetimler tarafından değerlendirilip yürütülmektedir.” şeklinde cevap verilmiştir. Söz konusu cevapta tavsiye sonrası bakım politikasında bir yenileme ya da yeni bir önlem alınmasından bahsedilmeyip talepler ve hizmet sunumunun nasıl yürütüldüğüne ilişkin genel bir bilgi verildiği görülmüştür. Bununla beraber yapılan takip ziyaretinde ceza tehiri kabul edilen veya tahliye olan mahpusların barındırılması için uygun bir merkez bulunması konusunda sorunun devam ettiği ve konuya ilişkin bir usul olmaması nedeniyle işlemler tamamlanıncaya değin bu kişilerin Kurumda kalmaya devam etmesi ya da bu kişilerin uygun yerlere yerleştirilmesi için özel bir çaba gösterilmesi gerektiği anlaşıldığından söz konusu tavsiyenin uygulanmadığı görülmüştür.

4.4. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyelerin Uygulanması

Hastalığı olan mahpuslara sevk veya tedavileri sırasında kelepçe takılmasının, işkence ve kötü muamele yasağı ile bağlantılı olarak mahpuslara yönelik muameleler kapsamında değerlendirilebileceği düşünülerek mahpusların sağlık durumlarının göz önünde bulundurulması ve bu konuda hassasiyet gösterilmesi tavsiyesine ilişkin olarak;

- 111.** Mahpuslarla yapılan görüşmelerde genel olarak Kurum personeli tarafından işkence ve kötü muamele görülmediği belirtilmiş olsa da takip ziyaretinde de sevkler sırasında güvenlik prosedürlerinin uygulanması hususunda mahpusların özel durumlarının göz

önünde bulundurulmadığı ifade edildiğinden bu tavsiyenin tam olarak uygulanmadığı değerlendirilmiştir.

Kurumda yaşanan sevklerdeki yoğunluk düşünüldüğünde sevkler de acil servislerde uygulanan kodlamalara benzer bir uygulama getirilmesi, bu doğrultuda Kurum İdaresi ile iş birliği yapılarak; acil, ikincil ve hafif kodlarıyla sevkler üçe bölünerek değerlendirilmesi ve bu sınıflandırmalara göre bir sıralama yapılması tavsiyesine ilişkin olarak;

112. Kuruma 2019 yılında yapılan ziyarete ilişkin raporun ilgili kurumlara gönderilmesi sonrası İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı tarafından rapora ve raporda yer alan tavsiyeye ilişkin cevabi bir yazı gönderilmediğinden tavsiyede belirtildiği gibi bir sistemin getirilip getirilmediğine ilişkin bilgi edinilememiştir. Her ne kadar tavsiyede belirtildiği gibi sevkler için kodlu bir sistem getirilmiş olmasa da jandarma sayısının arttırılması nedeniyle artık sevklerde bir sorun veya gecikme yaşanmadığı anlaşılmış ve ziyaret tarihinde hastaneye sevk edilmeyi bekleyen hasta bulunmadığı şeklinde bilgi verilmiş olduğundan sevklerdeki yoğunluk sorununun ciddi oranda azaldığı anlaşıldığından tavsiyenin kısmen uygulandığı değerlendirilmiştir.

4.5. Tavsiyelerin Uygulanmasına İlişkin Tablo ve Grafik

113.2019/17 sayılı Raporda yer alan tavsiyelerin uygulanmasına ilişkin tablo ve grafik aşağıdaki gibidir:

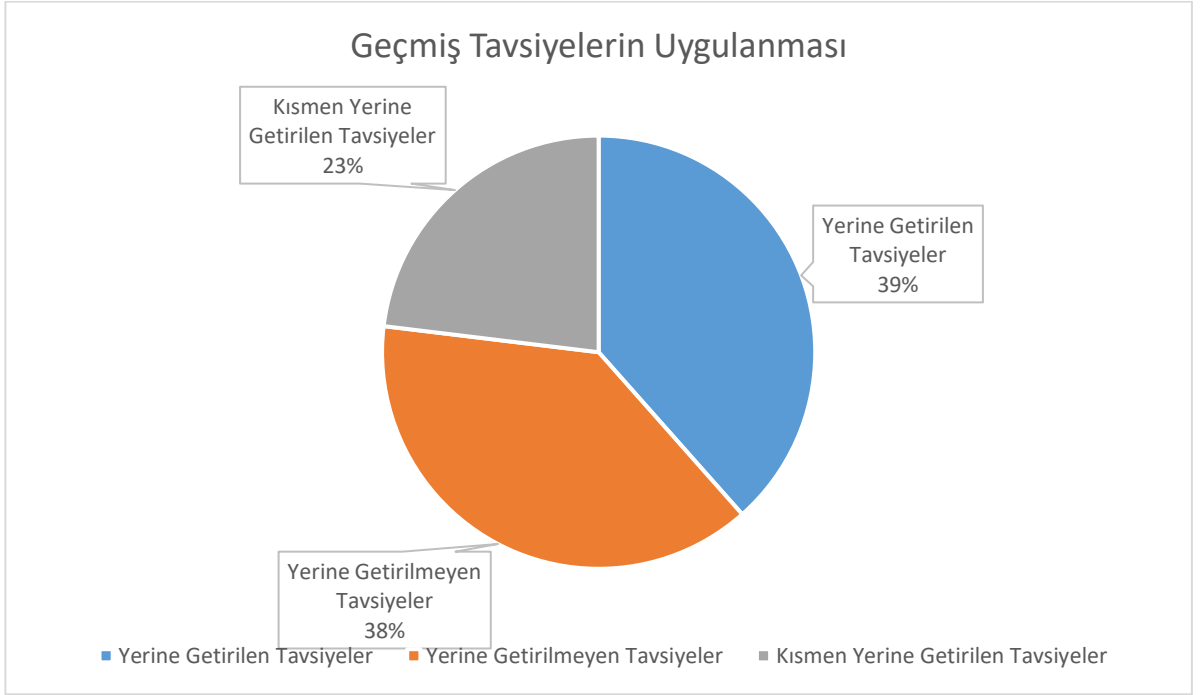
Tavsiyeler	Muhatap	Tavsiyelerin Kontrolü	Açıklama
Kurum personelinin işkencenin ve kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim, öfke kontrolü, kriz yönetimi vb. eğitimler alması tavsiyesi	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	X	Personele yönelik olarak işkence ve kötü muamelenin önlenmesine ilişkin eğitim düzenlenmediği, ayrıca öfke kontrol ve kriz yönetimi gibi konuların da eğitim kapsamında yer almadığı anlaşılmıştır.
Mahpusların rehabilitasyonu ve kişinin suç ve suçluluk bilincinden uzaklaşması için	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	✓	Tavsiyeye uygun olarak; sosyal faaliyetlerin arttırıldığı, çeşitli kurslarının

kadın mahpusların da yer alabileceği sosyal faaliyetlerin arttırılması tavsiyesi			başlatıldığı bilgisi alınmıştır.
Açlık grevinde olan mahpusların sağlık ve beslenmeleri ile ilgili tavsiye	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	✓	Bilgi ve belgelerden tavsiyenin uygulandığı anlaşılmış olup ziyaret tarihinde Kurumda açlık grevinde olan mahpus bulunmamaktadır.
Kurumda bulunan mahpuslardan diyaliz tedavisine ihtiyaç duyan hastalar için bir diyaliz ünitesinin oluşturulması tavsiyesi	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	X	Ziyaret tarihinde Kurumda diyaliz ünitesi mevcut olmayıp tavsiye uygulanmamıştır.
Kurum revirinin daima hazır bulundurulması, ilaçlar ve tıbbi cihazlarla ilgili tavsiyeler	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	✓	Revirde yerinde incelemelerde bulunulmuştur. Revirde 24 saat hizmet veren sağlık personeli bulundurulmaktadır.
Tüm cezaevi çalışanlarının belirli aralıklarla ilk yardım, hijyen gibi konularda yıllık takvim çerçevesinde belirlenmiş eğitimleri almasına ilişkin tavsiye	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi	✓	İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde yer alan eğitimler ile personel beyanlarından tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmaktadır.
Kurumda infaz koruma memuru ve hasta bakıcı personel sayılarının artırılması gerektiği tavsiyesi	Adalet Bakanlığı	X	-18.04.2019 tarihinde hasta bakıcı sayısı (Açık Ceza İnfaz Kurumu dahil) :18 -Takip ziyareti tarihinde: (1 tanesi Açık Ceza İnfaz Kurumunda olmak üzere) toplam 16

			-18.04.2019 tarihinde infaz ve koruma memuru (infaz ve koruma başmemuru dahil) sayısı: 150 (Açık Ceza İnfaz Kurumu dahil) - Takip ziyareti tarihinde (infaz ve koruma başmemuru dahil) sayısı: 143 (Açık Ceza İnfaz Kurumu dahil)
Mahpus için “toplum güvenliği bakımından tehlike” kıstasının değerlendirilmesi ve bu kapsamda mevzuat yönünden çalışmalar yapılması tavsiyesi	Adalet Bakanlığı	X	Mevzuat yönünden bir değişiklik olmamıştır.
Özellikle hasta ve engelli mahpuslara yönelik oluşturulan kurumda erişilebilirliğin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması tavsiyesi	Adalet Bakanlığı	Kısmen	Ceza İnfaz Kurumu İdaresi tarafından tavsiye doğrultusunda çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmalardan bazılarının uygulanabilmesi için gerekli onayın verilmesi işleminin ziyaret tarihinde Adalet Bakanlığı tarafından henüz neticelendirilmediği anlaşılmıştır.
Ceza infaz kurumlarına yönelik olarak kurumlarda görevli personele verilen eğitimlerin her personel için uygulanması ve sıklığının ihtiyaçlar	Adalet Bakanlığı	✓	Mesleki ve kişisel gelişime yönelik çok sayıda eğitim verildiği görülmüş olup tavsiyenin yerine getirildiği anlaşılmıştır.

doğrultusunda belirlenmesi tavsiyesi			
Gidecek yeri olmayan ya da ailesi tarafından kabul edilmeyen mahpusların yerleştirilebileceği Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bir bakım kuruluşu bulunmaması nedeni ile bu kişilere yönelik bakım politikasının geliştirilip bu kapsamda gerekli önlemlerin alınması tavsiyesi	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	X	Muhatap Kurum cevabında tavsiye sonrası bakım politikasında bir yenileme ya da yeni bir önlem alınmasından bahsedilmeyip talepler ve hizmet sunumunun nasıl yürütüldüğüne ilişkin genel bir bilgi verildiği, söz konusu sorunun takip ziyaretinde de devam ettiği görülmüştür.
Hastalığı olan mahpuslara sevk veya tedavileri sırasında kelepçe takılmasının, işkence ve kötü muamele yasağı ile bağlantılı olarak mahpuslara yönelik muameleler kapsamında değerlendirilebileceği düşünülerek mahpusların sağlık durumlarının göz önünde bulundurulması ve bu konuda hassasiyet gösterilmesi tavsiyesi	İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı	Kısmen	Kurumda genel olarak işkence ve kötü muamele görülmediği belirtilmiş olsa da takip ziyaretinde de sevkler sırasında güvenlik prosedürlerinin uygulanması hususunda mahpusların özel durumlarının göz önünde bulundurulmadığı ifade edilmiştir.
Kurumda yaşanan sevklerdeki yoğunluk düşünüldüğünde sevkler de acil servislerde uygulanan kodlamalara benzer bir uygulama getirilmesi, bu doğrultuda Kurum	İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı	Kısmen	Her ne kadar tavsiyede belirtildiği gibi sevkler için kodlu bir sistem getirilmiş olmasa da jandarma sayısının artırılması nedeniyle artık sevklerde bir sorun veya gecikme

İdaresi ile iş birliği yapılarak; acil, ikincil ve hafif kodlarıyla sevkler üçe bölünerek değerlendirilmesi ve bu sınıflandırmalara göre bir sıralama yapılması tavsiyesi		yaşanmadığı anlaşılmıştır.
---	--	----------------------------

Şekil 1: Tavsiyelerin Yerine Getirilmesine İlişkin Grafik

5. TAVSİYELER

5.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

114. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak 2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ile kabul edilen 2019/17 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden henüz uygulanmamış veya kısmen uygulanmış olanların tam olarak uygulanması gerekmektedir. Bu çerçevede;

115. Kurum personelinin spesifik olarak işkencenin ve kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim almasının sağlanması tekiden¹⁷,

¹⁷ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm "Cezaevi Personelinin Eğitimi" başlığı altında yer alan Kural 81.4'e göre; "Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belgelerinin ve

- 116.** Kurumda işitme engelli mahpuslar barındırıldığından ve ileride de işitme engeli olan mahpusların Kurumda tutulması söz konusu olabileceğinden, ihtiyaç doğrultusunda personelin bir kısmının işaret dili eğitimi almasının sağlanması,
- 117.** Görme engelli mahpuslara, okuma yazması olmayan ya da felçli/ yatalak olan mahpuslara dilekçe yazımı ile kendilerine gelen evrakların okunması hususunda gecikmeden gerekli yardımın sağlanması,
- 118.** Konferans salonunda bulunan ve kullanılmayan bilgisayarların mahpuslarca kullanımına uygun hale getirilmesinin uzaktan eğitim gibi eğitim faaliyetlerinde önemli olduğu¹⁸, her bir mahpusun kullanımından sonra bilgisayarlarda gerekli dezenfekte işleminin yapılabileceği değerlendirildiğinden bilgisayarların mahpuslarca kullanılabilir hale getirilmesi,
- 119.** Görme engelli mahpusların ceza infaz kurumunda, diğer mahpuslarla eşit bir şekilde sosyal, kültürel ve eğitimsel faaliyetlere katılımlarının sağlanabilmesi için, erişilebilir kitap ve ilgili diğer yayınların temin edilmesinin sağlanması¹⁹,
- 120.** Engelli, hasta ve yaşlı mahpuslar açısından yararlı bir uygulama olan mahpusların bakım, tanı ve tedavilerine ilişkin bilgilerin yer aldığı sağlık izleme kartlarının düzenli

standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsamalıdır.”

¹⁸ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Cezaevlerinde Eğitim Hakkında R (89) 12 Sayılı Tavsiye Kararına göre; “Bakanlar Komitesi, ...Üye devletlerin hükümetlerine aşağıdakileri kabul eden politikalar geliştirmesini tavsiye eder: ... 6. Mahpusun eğitimin bütün yönlerine aktif olarak katılmasını teşvik etmek için her türlü çaba gösterilecektir... 9. Mesleki eğitim, bireyin daha geniş olarak geliştirilmesine olduğu kadar, iş piyasasındaki temayüllere de duyarlı olmayı hedefleyecektir... 17. Mahkûmların uygun eğitim almalarını sağlayacak mali kaynak, alet, edevat ve öğretim personeli hazır bulundurulmalıdır.” Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 26.2/.3, ayrıca Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 96.2 ve 98.1'e göre; “Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır.”

¹⁹ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm “Eğitim” başlığı altında yer alan Kural 28.5'e göre; “Her kurumda mahpusların yararlanması için eğlendirici ve eğitsel kaynak, kitap ve diğer kitle iletişim araçlarıyla yeterli bir biçimde donatılmış zengin bir kütüphane bulunmalıdır.”

olarak işlenmesi ve mahpusların hastaneye sevkleri sırasında bu kartların da mahpusların beraberinde götürülmesinin sağlanması²⁰,

121. Dilekçelere numara verilmesi ve zimmet kaydının tutulması,

5.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

122. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak 2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ile kabul edilen 2019/17 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden henüz uygulanmamış veya kısmen uygulanmış olanların tam olarak uygulanması, bu çerçevede;

123. Ceza tehiri için toplum güvenliği bakımından tehlike kıstası ve bu konuda mevzuat çalışmalarına ilişkin tavsiyenin yeniden değerlendirilmesi tekiden²¹,

124. Kurumda erişilebilirliğin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması tavsiyesi bakımından İdare tarafından sunulan yıkama üniteleri önerisinin ve ödüllü bakım merkezi planının Bakanlıkça değerlendirilmesi, Kuruma R tipi ceza infaz kurumu olmaya elverişli bir bina tahsis edilmesi ve bu bina tahsisi gerçekleşene kadar da mevcut Kurum binasının erişilebilir hale getirilmesi tekiden,

125. Hasta bakıcı sayısının ivedi olarak artırılması, ayrıca infaz koruma memur sayısının da arttırılması tekiden²²,

²⁰ Bkz. CPT Standartları 40'ıncı paragraf; *“Her hasta için ayrı bir kişisel ve gizli sağlık dosyası açılmalıdır. Dosyada tanısıl bilginin yanı sıra (hastaya yapılan özel muayenelerin sonuçları da dahil) hastanın akli ve somatik sağlık durumu ve tedavisinin sürekli kayıtları bulunmalıdır. Tedavi açısından tavsiye edilmediği durumların dışında, hasta kendi dosyasına bakabilmeli ve içerdiği bilgilerin ailesi veya avukatına açıklanmasını isteyebilmelidir. Ayrıca bir sevk söz konusu olduğunda, ilgili dosya sevk yapıldığı kurumdaki doktorlara iletilmeli ve taburcu durumunda hastanın onayı alınarak dosya dışarıda tedaviyi yürütecek bir doktora gönderilmelidir.”*

²¹ Hasta bir kimsenin özgürlüğünden mahrum bırakılması, kötü muamele yasağı bağlamında bir takım sorunlara yol açabilir. Keza Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne göre Sözleşme'de özgürlüğünden mahrum bırakılan ve hastalığı olan kişilerin durumlarına ilişkin özel bir hüküm bulunmasa da hasta olan bir kimsenin özgürlüğünden mahrum bırakılmasının, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi uyarınca sorunlara yol açabileceği göz ardı edilemez (AİHM, Mouisel v. Fransa, § 38).

²² Bkz. Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önlenme Komitesi (CPT) [AIÖK] 11. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (2001) 16]: *“Personel sayısının düşük olması ve/veya mahpuslarla doğrudan temas kurma imkanlarını azaltan personel sistemleri, olumlu ilişkiler kurulmasını engellemektedir; ayrıca genel olarak hem personel, hem de mahpuslar için daha güvensiz bir ortam oluşmasına neden olmaktadır. Personel sayısının yetersiz olduğu durumlarda, söz konusu kurumda temel güvenlik ve yönetim düzeyinin tutturulabilmesi için oldukça fazla mesai yapılması gerekebileceği de*

- 126.** Bakanlığa iletilen ancak pandemi sebebiyle temini gerçekleştirilemeyen, görme engelliler için Braille alfabeli yayınlar, sesli kitap gibi uygun okuma materyallerinin ve görme engelliler için gerekli diğer malzemelerin teminleri için önlemlerin alınması²³, özellikle mahkemelerce iletilen belgelerin, adalete erişim hakkı bağlamında, engelli bireyin talebi üzerine erişilebilir bir biçimde hazırlanması hususunun değerlendirilmesi,
- 127.** Ceza infaz kurumu tipinin R tipi olması sebebiyle mahpusların birçoğunun yatağa bağımlı ve/ veya hasta olduğu, televizyon izleme faaliyetinin özellikle Covid-19 döneminde gerçekleştirilen az sayıda sosyal kültürel faaliyetlerden bir tanesi haline geldiği göz önüne alındığında kanal çeşitliliğinin artırılması hususunun ve bu bağlamda mali olarak külfetli olduğu gerekçesiyle abone olunmadığı belirtilen spor kanallarına abone olunması hususunun değerlendirilmesi,
- 128.** Üç öğün yemek, ziyaret tarihi itibarıyla 11.50 TL tutarındaki iade bedeli ile çıkarıldığından yemeklerin lezzet, kalite ve çeşitlilik bakımından kalitesinin artırılabilmesi için bu bedelin artırılması hususunun değerlendirilmesi,
- 129.** Kantin fiyatlarına ve özellikle kantindeki ürün çeşitliliğine ilişkin şikâyetlerin konsinye sisteminden ve tedarikçi firmanın az sayıda ürün için Kuruma gelmemesinden kaynaklandığı anlaşıldığından, tedarik sorunu yaşanan bu gibi durumlarda mevzuat değişikliği ile yerel mecralardan da ürün tedarik etmenin mümkün hale getirilmesi hususunun değerlendirilmesi,
- 130.** Kurumdaki ihtiyaç düşünüldüğünde birden fazla olması yararlı olacağından fizyoterapist sayısının artırılması,

5.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

- 131.** 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak 2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ile kabul edilen 2019/17 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden henüz uygulanmamış veya kısmen uygulanmış olanların tam olarak uygulanması, bu çerçevede;

unutulmamalıdır. Bunun sonucu olarak personelin stres düzeyi aşırı artabilir ve personel gereğinden hızlı yorulabilir, bu durum da herhangi bir cezaevi ortamında zaten bulunan gerilimi artırabilir.”

²³ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm “Eğitim” başlığı altında yer alan Kural 28.5'e göre; “Her kurumda mahpusların yararlanması için eğlendirici ve eğitsel kaynak, kitap ve diğer kitle iletişim araçlarıyla yeterli bir biçimde donatılmış zengin bir kütüphane bulunmalıdır.”

132. Ceza tehiri kabul edilen veya cezasının infazı tamamlanan bazı mahpusların gidecek yerlerinin olmaması veya aileleri tarafından kabul edilmemeleri gibi durumlarda ivedilikle yerleştirilebilecekleri bir bakım kuruluşu bulunmaması nedeni ile bu kişilere yönelik bakım politikası geliştirilmesi ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında bu konuda ortak bir çalışma yapılması tekiden,

5.4. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

133. 2019 yılında gerçekleştirilen ziyarete ilişkin olarak 2019/57 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ile kabul edilen 2019/17 sayılı raporda yer verilen tavsiyelerden henüz uygulanmamış veya kısmen uygulanmış olanların tam olarak uygulanması, bu çerçevede;

134. Sevkler sırasında güvenlik prosedürlerinin uygulanması hususunda mahpusların özel durumları göz önünde bulundurularak konu hakkında gerekli hassasiyetin gösterilmesi tekiden,

135. “İşkence ve Kötü Muamele Yasağı”, “R Tipi Ceza İnfaz Kurumları” ile bu kurumlarda kalan mahpuslara doğru ve ölçülü yaklaşımın geliştirilmesi bakımından “Mahpus Hakları” ve “Engelli, Hasta ve Yaşlı Hakları” hakkında eğitimler verilmesi²⁴ tavsiye edilmektedir.

²⁴ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm “Cezaevi Personelinin Eğitimi” başlığı altında yer alan Kural 81.3.'e göre; “Yabancılar, kadınlar, çocuklar veya akıl hastalığı olanlar gibi özel mahpus gruplarıyla çalışması gereken personele, uzmanlık gerektiren bu çalışmalar için özel eğitim verilmelidir.”